

ACADEMIA ROMÂNĂ

NEGRU VODĂ ȘI EPOCA LUI

DE

Dr. ATANASIE M. MARIENESCU

MEMBRU AL ACADEMIEI ROMÂNE

CU 1 STAMPĂ

EXTRĂS DIN:
ANALELE ACADEMIEI ROMÂNE
Seria II. — Tom. XXXI.
MEMORIILE SECȚIUNII ISTORICE

BUCUREȘTI

Institutul de Arte Grafice «CAROL GÖBL» S-șor Ioan St. Rasidescu
16, STRADA DOAMNEI, 16

1909.

24.411

Prețul 50 bani.

Analele Societății Academice Române. — Seria I:

Tom. I—XI. — Sesiunile anilor 1867—1878.

Analele Academiei Române. — Seria II:

Tom. I—X. — Desbaterile și memoriile Academiei în 1879—1888.

Indice alfabetic al volumelor din *Anale* pentru 1878—1888

Tom. XI. — Desbaterile Academiei în 1888—9	2.—
» XI. — <i>Memoriile Secțiunii Istorice.</i>	3.—
» XII. — Desbaterile Academiei în 1889—90.	2.—
» XII. — <i>Memoriile Secțiunii Istorice.</i>	3.—
» XIII. — Desbaterile Academiei în 1890—91	12.—
» XIV. — Desbaterile Academiei în 1891—2	4,50
» XV. — Desbaterile Academiei în 1892—3	2,50
» XV. — <i>Memoriile Secțiunii Istorice.</i>	4.—
» XVI. — Desbaterile Academiei în 1893—4	8.—
» XVI. — <i>Memoriile Secțiunii Istorice.</i>	4,50
» XVII. — Desbaterile Academiei în 1894—5	3,50
» XVII. — <i>Memoriile Secțiunii Istorice.</i>	7.—
» XVIII. — Desbaterile Academiei în 1895—6	2.—
» XVIII. — <i>Memoriile Secțiunii Istorice.</i>	5.—
» XIX. — Desbaterile Academiei în 1896—7	1,50
» XIX. — <i>Memoriile Secțiunii Istorice.</i>	4,50
» XX. — Desbaterile Academiei în 1897—8	3.—
» XX. — <i>Memoriile Secțiunii Istorice.</i>	4,50
» XXI. — <i>Memoriile Secțiunii Istorice.</i>	5.—

Indice alfabetic al volumelor din *Anale* pentru 1888—1898

Tom. XXI. — Desbaterile Academiei în 1898—9	2.—
» XXI. — <i>Memoriile Secțiunii Istorice.</i>	5.—
» XXI. — <i>Memoriile Secțiunii Istorice.</i>	6.—
Manuscripte din bibliotecii străine relative la istoria Românilor. (Al doilea memoriu), de <i>N. Iorga</i>	1.—
Socotelile Brașovului și scrisori românești către Sfat în secolul XVII, de <i>N. Iorga</i>	1,50
Socotelile Sibiiului, de <i>N. Iorga</i> .	—,30
Cronicele muntene. Întăiul memoriu. Cronicele din secolul XVII, de <i>N. Iorga</i>	1,6
Expunere pe scurt a principiilor fundamentale ale istoriei, de <i>A. D. Xenopol</i>	—,15
Edilitatea sub domnia lui Caragea, de <i>V. A. Urechia</i>	1,60
» XXII. — Desbaterile Academiei în 1899—1900	6.—
» XXII. — <i>Memoriile Secțiunii Istorice</i>	3.—
Românii și Maghiarii înaintea istoriei, de <i>A. D. Xenopol</i> .	—,25
Portretul lui Miron Costin, de <i>S. Fl. Marian</i>	—,50
Portul barbei și părului la Romani, de <i>Ion Kalinderu</i> .	—,50
Zece Maiu. — Cuvântare de <i>D. A. Sturdza</i> .	—,60
Din domnia lui Ioan Caragea, 1812—1818, de <i>V. A. Urechia</i>	1,60
» XXIII. — Desbaterile Academiei în 1900—1901	5.—
» XXIII. — <i>Memoriile Secțiunii Istorice.</i>	4.—
Atanasie Comnen Ipsilant, de <i>C. Erbiceanu</i>	—,20
Societatea sub I. G. Caragea, de <i>V. A. Urechia</i> .	1,60
Ioan Circa de Gambutz, ca episcop al Marmației Dositeiu Circa, 1660—1730, de <i>Ioan Iușcariu</i>	—,20
Din domnia lui Alexandru Calimah, de <i>V. A. Urechia</i> .	1,60
Portul perucii și bărbierii la Romani, de <i>Ion Kalinderu</i> .	—,20
Originea Câmpulungeană a lui Gavril, Mitropolitul Kievului, de <i>T. V. Stefanelli</i> .	20,—
» XXIV. — Desbaterile Academiei în 1901—2.	6.—
» XXIV. — <i>Memoriile Secțiunii Istorice</i>	3.—
Două acte oficiale necunoscute de pe timpul Impăratului Bizantin Isaac II Angel, privitoare la Românii din Peninsula Balcanică spre finele secolului XII, de <i>C. Erbiceanu</i> .	—,40
Teoria probei (în știința modernă), de <i>Petre Popescu</i>	—,50
Priviri istorice și literare asupra epocii fanariotice, de <i>C. Erbi- ceanu</i>	—,40
Din luptele pentru neam: Răsturnarea lui Vasile Lupu. Studiu istoric, de <i>I. Tanoviceanu</i>	—,30
«China supusă», manuscris grecesc cu acest titlu. Descriere și extracte, de <i>C. Erbiceanu</i>	—,20
Luteranismul, calvinismul și introducerea limbii române în bisericile din Ardeal, de <i>Dr. At. M. Marienescu</i>	—,30
Originea Voevodatului la Români, de <i>Ioan Bogdan</i> .	—,20
România sub raportul moral, de <i>I. Tanoviceanu</i>	—,80
» XXV. — Desbaterile Academiei în 1902—3.	5,50
» XXVI. — Desbaterile Academiei în 1903—4.	5.—
» XXVI. — <i>Memoriile Secțiunii Istorice</i>	5.—
Regele Carol I și Instrucțiunea publică. Cuvântare de Zece Maiu 1903, de <i>D. A. Sturdza</i> .	—,20

NEGRU VODĂ ȘI EPOCA LUI -

DE

Dr. ATANASIE M. MARIENESCU

Membru al Academiei Române.

Sedința dela 8 Maiu 1909.

INTRODUCERE.

Săracul Negru Vodă! Unii istorici români îl țin numai de figura unei legende ori a unei tradițiuni populare și pentru aceasta l-au scos din șirul domnitorilor Valahiei, și astfel l-au scos din istoria țerii.

Dară o legendă, d. e. despre mănăstirea Argeșului, prin faptul că acolo într'adevăr s'a zidit o mănăstire, la spatele ei are un adevăr istoric ; asemenea o tradițiune, ca descălecarea din Făgăraș, prin faptul că descălecarea într'adevăr s'a întâmplat, la spatele ei are un adevăr, un fundament istoric.

Atâta rătăcire la cronicarii și istoricii români! In 600—700 de ani ei n'au avut timp ca să scruteze că, pe lângă toată legenda și tradițiunea, unde e și ce e adevărul istoric și cum stă persoana cea grandioasă a lui Negru Vodă față de istorie ?

Și nimeni n'a întrebat de izvoarele documentate ale epocii lui Negru Vodă, și nimeni nu le-a scrutat, cum ar fi trebuit să le scruteze, ca să se poată află adevărul istoric !

Și toate întâmplările, și mai ales evenimentele mari din istoria unui popor trebuie să fie bazate pe adevăr, căci numai acesta face o istorie !

Să desvelim prin întrebări, ca să se facă lumină !

1. Cine au fost cauzatorii emigrării Românilor din țara Făgărașului ?

Cauzătorii au fost Cavalerii teutonici, cari s'au așezat în țara Bârsei (Burzenland) și s'au întins și peste teritoriile vecine, s'au așezat în Terra Blacorum, în țara Făgărașului!

2. Ce a fost cauza emigrării Românilor din țara Făgărașului?

Cauza a fost că Cavalerii teutonici, afară de bunurile ce le-a dăruit regele Andreiu II au ocupat, au cuprins cu sila pământurile ce erau în folosința Românilor din țara Blachilor, din țara Făgărașului, și astfel pe Români i-au păfugat din casele și pământurile folosite de ei și i-au silit să emigreze.

3. Ce e rezultatul emigrării din țara Făgărașului?

Rezultatul e trecerea Românilor prin pasul Bran sau Törtzburg peste Carpați, și descălecarea lor în Transalpina, Valahia dela munte, și așezarea Românilor la Câmpulung, iarăș intră Români, unde Negru apare ca Vodă, ca principe, pentrucă:

4. O consecință naturală a fost, ca cei emigrați, cei descălecați să se aranjeze și organizeze, să aibă conducători. Și tradiția ne spune, că Negru sau Radu Negru a fost ales Vodă, principe domnitor, și că Negru a organizat o provincie, un stat românesc, din care cu timpul s'a format statul Valahiei. Și Negru într'adevăr a început a domni la anul 1215.

Eu voiu ilustra epoca lui Negru, din tote punctele de vedere, ca să se lumineze cât de mult. In istoria întregă a antichității se află un caz analog, dar tot așa de trist și, în sine luat, tot așa de măreț. E cazul lui Aeneas carele, după ce a căzut Troia, a fost scos din Troia și a descălecat în Latium, unde a dat concursul său la fundarea Romei, precum Negru a dat concursul său la întemeierea Valahiei, la o parte a României de azi.

I.

CAVALERII TEUTONICI ȘI CHEMAREA LOR IN ARDEAL.

Papii au organizat ordine de preoți, la început cu deosebire de monahi, pentru cauzele bisericesti, și mai întâiu ordinul Benedictinilor. Dar din legătura spiritului monahist cu spiritul cavalerismului s'a născut ordinul preoțesc de cavaleri, adecă ordinul de preoți-ostași. Inflorirea acestora se datează din timpul războaielor cruciate. Acești monahi-cavaleri, preoți-ostași față de papi s'au obligat să cuprindă locurile sfinte din Palestina; s'au obligat la o luptă neîncetată în contra necreștinilor, necredincioșilor păgâni și în contra

schismaticilor, adecă contra acelora de religiunea răsăriteană ortodoxă, și în fine s'au obligat la aranjarea de spitaluri și îngrijirea de bolnavi, mai ales a peregrinilor și luptătorilor din Ierusalim și împrejur. De aceștia a fost ordinul Cavalerilor teutonici, mai târziu numiți și cruciferi (purători de cruce) și Mariani (dela Sfânta Maria) (1).

Pe timpul cruciadelor pe pământul sfânt, Cavalerii teutonici au fost organizați după regulele Ioaniților și la anul 1197 s'au prefăcut într'un ordin de preoți cavaleri (geistlicher Ritterorden). Intre ei erau împărțiți în frați cavaleri, cari purtau răsboaiele și luptele, și în frați preoți (monahi) pentru cauzele bisericesti, spitale, etc. Papa Clemente VI în bulla din 1191 îi numește: Fratres theutonici ecclesiae Sanctae Mariae Ierusalymitanae. Papii au mijlocit ca acești Cavaleri teutonici în Grecia, Italia, Spania, Franța și mai ales în Germania, să capete posesiuni mari cu drept de proprietate și apoi împărații și regii — acolo unde Cavalerii teutonici s'au așezat — le-au dat și drepturi de stat, de organizațiune și tot felul de privilegii.

Papa Honoriu III în bulla sa din 15 Dec. 1220 a precizat și decis drepturile ce Cavalerii teutonici, în tot locul unde sunt așezați, trebuie să le capete dela împărații și regii țărilor respective. Capii ordinului se numiau magister și supermagister al ordinului. Hermann de Salza e supermagister (Groszordensmeister) într'un document din 15 Fevr. 1211 în Ardeal.

Regele Ungariei Andreiu II a chemat pe Cavalerii teutonici, ca să se așeze în Ardeal pentru a apăra granițele în contra năvălirii Cumanilor.

Andreiu II a domnit dela 1205 până la 1236, și fiul său Bela, moștenitorul de tron, a fost coregent și apoi ca Bela IV a domnit dela 1236 până la 1270.

Andreiu II eră catolic evlavios, el cu îndemnul papilor s'a interesat de răsboaiele cruciate, ba, pentrucă și el a întreprins o cruciadă, s'a numit Ierusalimitan. El la anul 1217 cu alți principi catolici a întreprins o cruciadă în Palestina, dar la asediarea fortăreței de pe muntele Tavorului a pierdut toate și la 1218 s'a întors acasă.

Cavalerii teutonici cu mult mai înainte de 1211 au fost chemați în Ardeal și așezați pe «Fundus regius» (Königsboden, Királyföld,

(1) Titlul lor nemțesc a fost: Deutscher Orden, Orden der Ritter des Hospitals St. Marien, des deutschen Hauses oder der Deutschen in Jerusalem.

pământul sau fundul crăieșe) și ei au avut nu numai dreptul, dar și datorința, ca teritoriul ce l-au căpătat ca donațiune regească să-l și colonizeze. Fiind Cavalerii teutonici de viță nemțească, au colonizat Flandri și Saxoni (Sasi) asemenea de viță nemțească (germană). Nu se știe pozitiv, în care an au cuprins ei teritoriile hărăzite lor în Ardeal, dar la anul 1211, când Andreiu II le-a dat prima *bullă aurea* sau diplomă, ei erau deja așezați și organizați și teritoriile lor colonizate.

Dar Cavalerii teutonici au fost suferiți în Ardeal numai până la anul 1225, când au fost alungați din țară. Din scrisorile lui Andreiu II către papi, și dintr'ale acestora către rege se vede apriat că Cavalerii teutonici au cuprins mai multe pământuri decât le-a dăruit regele; că ei s'au substras de sub jurisdicțiunea bisericească a episcopului catolic din Alba-Iulia, și că ei de cap eclesiastic al lor au recunoscut numai pe Papa, ba și ținuturile ocupate de ei (țara Bârsei și Transalpina în Valahia) le-au închinat papilor cu drept de suveranitate. Andreiu II, la anul 1225, cu putere armată i-a scos, și apoi Cavalerii teutonici în 1226 au și fost așezați în Prusia și în țara Kulmer. Cavalerii teutonici în acest mod fiind în Ardeal numai dela 1211 până la 1225, au avut cu toate acestea mare și grea influență asupra sorții Românilor, mai ales a aceloră din țara Făgărașului.

II.

DONAȚIUNILE FACUTE DE CATRE ANDREIU II, REGELE UNGARIEI IN FAVORUL CAVALERILOR TEUTONICI.

Aflu necesar ca mai întâiu de toate să înșir donațiunile pentru posesiunile date, și în capitolul viitor să arăt ocupațiunile din posesiunile Românilor, mai ales din țara Făgărașului (1).

1. La anul 1211 Andreiu II conferiște Cavalerilor teutoni țara Bârsei din Transilvania.

«Ca Cavalerii teutoni acea țară, după nume terra Borza (țara Bârsei), dincolo de păduri (Ardeal), deși deșertă și nelocuită (licet deserta et inhabitata), în pace să o locuească și pentru vecie în

(1) *Documente privitoare la istoria Românilor*, culese de Eudoxiu Hurmuzaki. Edițiunea Academiei Române. Toate documentele citate de mine se află în vol. I, sub numerii respectivi și paginile citate.

mod liber să o poseadă, ca și regatul prin sporul lor să se lătească, și mila noastră prin rugăciunile lor pentru vindecarea sufletului nostru și a părinților noștri să se ridice înaintea D-zeului prea înalt. Și acestea... le-am lăsat lor spre întărirea regatului nostru în contra Cumanilor, și le permitem ca să-și facă castre și orașe de lemn, etc».

«Iară prima metă a acestei țeri (terra) se începe dela castrul *Almaye* și purcede până la marginile castrului *Noilgiant* și de aci înaintează până la marginile Nicolai, unde curge apa ce se numește Alt (Olt) și așa meta suindu-se pe lângă Alt, până unde râul *Tortillon* (ori Tatrang) cade în Alt, și de aci meta se suie până la izvoarele aceluia Tortillon, și apoi meta dela izvorul apei ce se numește Timis progresează până la scurgerea apei ce se numește Borsa (Bârsa); de aci, precum munții cu neauă (montes nivium = Carpații) îmbrățișează acea țară, meta se întinde până la *Almagia* (mai sus Almaye). Însă toată această țară, precum prezișii munți și râurile ce o înconjoară se numește terra Borsa (țara Bârsei)». Documentul e scris de 13 arhiepiscopi, episcopi și prepoziți catolici și de 9 demnitari civili (No. 111, pag. 56).

2. Andreiu II în 1212 conferiște Cavalerilor teutonici castrul ce se numește Crucepürg (Kreuzburg) pe care Cruciferii de Borza (Bârsa) din nou l-au construit, și îl dăruiește cu livezile ce zac împrejurul castrului (No. 43, pag. 60).

3) Regele Andreiu II în 1222 dă o bulă aureă prin care aprobă unele ocupațiuni făcute fără știrea lui între anii 1212 — 1222, respectiv face donațiuni nouă. Regele aceste donațiuni nouă le face lui Hermann de Salza, magistrului hospitalului Sfintei Marie a Teutonicilor Ierusalymitani și fraților lui (Cavalerii teutonici). Începutul acestei bule auree e o repetițiune din diploma din 1211. Ce e nou din bula aureă, sunt următoarele:

a) Și după aceea am mai dat acelor frați castrul ce se numește Cruceburg, ce numiții frați l-au construit din nou și l-am dat cu livezile ce zac împrejurul acestui castru. Mai sus sub 2 am arătat că regele în 1212 a fost dăruit acest castru Cruciferilor din țara Bârsei, cu livezile dimprejur (1).

b) În bula aureă se zice: și dela finea pământului Cruceburg, vă dau țara ce merge până la granițele Brodniceilor.

(1) Castrul Crucepürg, Cruceburg e Kreuzburg, care eră așezat lângă apa Tatrang din sus de Tartlau și în față cu Nyén, adică la marginea răsăriteană a țerii Bârsei.

c) Și vă dăm țara dela marginile Almaye (Almagia) *cealaltă parte* (adică nu spre răsărit și spre țara Bărsei, ci spre apus), care se întinde până la originea apei ce se numește Burza (Bârsa), și de aci progresează până la Danubiu (Dunăre).

d) Asemenea am conces, ca nici Teutonicii nici popoarele lor (coloniile săsești), când vor trece prin țara Secuilor ori prin țara Blachilor (Românilor), să nu plătească nici un tribut.

Papa Honoriu III în 1222 întărește bula aureă a lui Andreiu II, dar în loc de ad Terminos Brodinorum, are ad terminos Blacorum (1).

4. Regele Andreiu II în 1223 confirmă din nou donațiunea ce o făcuse mănăstirii Kerch din țara Făgărașului și *prin donațiune se dau pământurile luate dela Români*. Mănăstirea se chiamă Abbatia beatae Mariae Virginis de Kerz, sau die Kerzer Cistercienserabtei, iar românește Cârța.

Regele zice: Asemenea în privilegiul de față confirmăm pământul (terra) ce mai înainte l-am dăruit acelei mănăstiri, și pentru vindecarea sufletului nostru am luat pământul dela Blaci (Români) *terram exemptam a Blaccis*, și care acum prin fidelul și iubitul nostru Benedict, în timpul acesta (1223) Voivod (al Ardealului), am ordonat a se predă acel pământ. Iară meta (hotarul) acestui pământ începe dela râul Olt, unde e capătul unei insule, se ține pe lângă lacul Eguerpatak până la fagii ce se numesc Nogebik și la capătul munților fagi, unde (meta) cade în râul ce se numește Arpas, și de aci pe lângă acel râu se ține până în Alpi (Carpați) și prin Alpi venind către plaga australă (prejurul spre miază-zi) se scoboară în râulețul ce se numește Kerch (Cârțișoara) și prin acel râu meta vine în fluviul Olt și așa se sfârșește.

Adecă tot pământul la Nord de lângă Olt, la apus de lângă râul Cârțișoara, la răsărit de lângă râul Arpaș și la miază-zi în Carpați.

E de notat că acest document e scris de un Român numit Botez, pe care regele îl intitulează aulæ nostræ curiali comite et comite Bekesiensi. (H. No. 57, p. 79) (2).

(1) Papa Grigorie IX în 1227 (H. No. 77, p. 112) zice: Cumanica și Brodina, acea țară vecină ; la 1231 (H. No. 89, p. 113) zice : în țara Cumanilor și Brodniciilor, provinciile cari le sunt vecine. Bela IV, în 1254 (No. 199, p. 259) pune pe Brodnici spre Orient. Astfel dela Cruceburg până la marginile Brodniciilor spre răsărit e țara Bosan, Vosan, la izvoarele râului Buzău, spre Moldova.

(2) Acest Român Botez de bună seamă a fost nobil și catolic. În Aprilie 1275 regele dăruiește comitelui (graf sau fõispan) Botez, fiului lui Marcu, satele Zalog și Mascin.

III.

OCUPAȚIUNILE NELEGIUITE FĂCUTE DE CAVALERII TEUTONI, MAI TÂRZIU FURĂ LEGITIMATE PRIN REGELE ANDREIU II.

Ordinul Cavalerilor teutonici nu a fost îndeștulat cu donaȚiunile ce le-a căpătat prin diplomele din 1211 și 1212 (vezi III, 1, 2), ci ordinul în mai multe direcȚiuni a cuprins sate și pământuri fără de știrea regelui.

Friedrich Philippi, profesor la gimnaziul evangelic din Brașov, a scris *Die deutschen Ritter im Burzenlande*, adică Cavalerii teutoni în țara Bârsei (1). Autorul arată unde au trecut Cavalerii teutoni peste marginile diplomelor și privilegiilor și tot asemenea arată cauzele pentru cari regele s'a mâniat pe Cavaleri și în 1221 a revocat toate diplomele și privilegiile. Autorul ne dă multe deslușiri importante.

Cavalerii aveau dreptul (după diploma din 1211) să zidească orașe și cetăți de lemn în țara Bârsei, dar ei au ridicat întărituri de cărămidă și de piatră și afară de țara Bârsei, d. e. pe dealul Balvănios, turn de piatră lângă satul Haraly, și cetatea pe Tarko lângă Bodzan (Bozan, Vosan) împrejurul izvorului Buzăului (p. 41).

Cumanii năvăliau în țara Bârsei prin pasul Bozau (Vosau), dar Cavalerii au zidit aci cetăți, deși teritoriul nu eră al lor, și au zidit, probabil, ca să cucerească teritorii nouă pentru ordinul lor, și astfel teritoriul lor să se mărească. Regele la început va fi cugetat că se mărește teritoriul regelui (p. 43). Cavalerii au zidit și cetatea Lapis Theodorici (Törtzburg, Törösvár, dela apa Turcu), la acest pas care pentru negustoria țerii Bârsei cu Valahia eră pasul de intrare și de ieșire.

Cu deosebire aci a fost lupta Cavalerilor teutonici cu Cumanii (p. 50). Cavalerii cu îndrăzneala și purtarea lor au stârnit invidia nobililor și nemulțumirea regelui, pentru că ei au vătămât condiȚiunile contractuale din diplome și pentru aceasta regele, la îndemnul nobililor, în 1221 a revocat diplomele (p. 67—71).

După Philippi și Cavalerii de pe teritoriul ordinului din lătura de către Kreuzburg s'au lărgit chiar prin o parte din Valahia, ocupând tot deodată și marginile dela apus ale țerii Bârsei, dela Halmagy până la izvoarele apei Bârsei și până la Dunăre în jos și astfel

1) Tipărit în *Programm des evangelischen Gymnasiums zu Kronstadt (Brasso)* pe anii școlari 1859—60, și 1861—1862.

au ocupat o parte din districtul Făgăraşului și o parte însemnată din Valahia, pe cari asemenea le-au tras către teritoriul ordinului și le-au încorporat acestuia (p. 73).

Pilippi ne spune că teritoriul ocupat de Cavalerii teutonici are o suprafață de 40—45 de mii pătrate (p. 20) (1). Astfel autorul recunoaște ocupările nelegiuite ale Cavalerilor teutonici, dar nu le înșiră precis. Eu le voi preciza pe baza documentelor.

Dar regele deși în 1221 a revocat diplomele, totuși în 1222 s'a împăcat cu Cavalerii teutonici și în 1222 a dat bula aureă care întărește nu numai drepturile date în 1211, ci și toate ocupările de mai târziu, adică dela 1213 până la 1222 le legitimează, respectiv le donează (vezi III, 3). Acolo unde în bula aureă din 1222 se zice: *Addit etiam postmodum idem rex donationi praedictae* (din 1211), se înșiră ocupările nelegiuite și apoi, prin bulă, legitimate. Acele ocupări sunt:

1. Dela finea cetății Cruceburg (Kreuzburg) pământul ce se întinde până la granițele Brodnicilor (în decretul papei Honoriu III granițele Valahilor. Acest teritoriu dăruit acuma se începe la râul Tatrang și trece peste izvoarele râului Buzău, comitatul Brașovului, până la granița Moldovei și a României. Acest teritoriu mare Sașii îl numesc Bodzau, Bozau, Vosau, dela numele râului Buzău.

2. Altă ocupare a fost: și dela marginile centrului Almage (și Almagia în 1211) de cealaltă parte (spre apus și spre Sud, pentru că în diploma din 1211 eră teritoriul dela Almagia spre țara Bârsei, spre răsărit) și merge până la izvoarele râului Borza (Bârsa) și de aci granița progresează până la Dunăre.

Philippi aici înțelege că s'a cuprins din districtul Făgăraşului, pentru că Făgăraşul e în apropiere și pentru că dela Almagia spre cealaltă parte, adică spre Sud e districtul Făgăraşului.

Paharul amar al Românilor încă n'a fost plin.

3. Andreiu II în 1223 *confirmă* donațiunea ce o făcuse mânăstirii Kierch (Cârța) și dăruiește *pământurile luate din posesiunea Românilor* «*terram a Blachis exemptam*». Aceste pământuri s'au luat din mijlocul țerii Făgăraşului, până ce cele dela Almagia erau cuprinse din partea răsăriteană a Făgăraşului. În partea III, punctul 4, pământurile aceste sunt precis descrise. Acest teritoriu,

(1) În Lexiconul de conversațiune de Meyer Burzenland (Țara Bârsei) se zice că e de 30 de mii pătrate.

luat dela Români, e foarte mare, între râul Cârțișoara la apus, râul Arpaș la răsărit, Oltul la Nord și Carpații la miză-zi.

Vedem acum că Românii au fost scoși din Făgăraș de către granița răsăriteană, și din mijlocul Făgărașului, adică din două părți. Ce lovituri grozave ortodocșilor și Românilor!

E întrebarea, când au fost scoși Românii din țara Făgărașului și când au fost siliți ca să emigreze peste Carpați și să descălece în Valahia?

Philippi în sciirea sa *Cavalerii teutoni în țara Bârsei* (pag. 65) zice: Nu se află documente din anii 1213—1222. Adică la 1211 și 1212 s'au dat primile diplome, după acest timp Cavalerii teutonici, încurajați de drepturile căpătate, cu îndrăzneala cea mare au făcut ocupările nelegiuite, cari apoi mai târziu în 1222 și 1223 s'au legitimat, respectiv li s'au donat. Cavalerii teutonici au intrat în posesiunea pământurilor mai înainte de 1222 și 1223, când acestea fură legitimate. Cavalerii încă dela început au strâmtorat pe Români și i-au scos din locurile lor, dar împrejurările dovedesc că Cavalerii indeosebi în anii 1213—1214 au năvălit asupra Românilor din țara Făgărașului și pentru aceasta emigrarea Românilor a fost în anii 1214—1215, și astfel Negru Vodă a apărut în 1215, când a descălecat în Valahia dela Carpați și când acolo a început să domnească.

Imprejurările arată că Românii dela Almagia spre apus și de către răsărit și mai ales cei dintre râurile Cârțișoara și Arpaș au trebuit să dea contingentul cel mare de emigranți. Dar și Românii de dincolo de Tatrang și de pe la izvoarele râului Buzău, adică din Vosau încă au fost siliți la emigrare.

Emigrarea, precum s'a arătat, s'a făcut prin pasul Branului sau Törzburg, și descălecarea s'a întâmplat în anul 1215 în Câmpulung în Valahia nordică.

Și din aceste înșirate aci, și din alte documente s'a dovedit că în Nordul Carpaților, pe poalele lor și afund pe câmpie, înaintea venirii Cavalerilor teutonici erau numai Români și vreo câteva sate de Biseni (la Unguri Besenyö). Asemenea se vede că Românii au fost strâmtorați pe un teritoriu de 30, 40, 45 de mile pătrate (pe care Cavalerii teutonici au adus coloniile lor), ba nu numai strâmtorați ci și alungați, încât Românii au fost siliți să părăsească țara și să ia lumea în cap.

Și până aci nici nu știm motivele adevărate, pentru ce s'au făcut aceste toate în contra Românilor? În partea viitoare voi vedea motivele.

IV.

INFLUENȚA CATHOLICISMULUI ASUPRA SORTII SCHISMATICILOR, ADICĂ A ROMANILOR ORTODOCȘI.

Numai prin deslușirea celor următoare vom pricepe epoca lui Negru Vodă și începutul istoriei Valahiei.

1. *Starea religiei ortodoxe în Ardeal.*

De când papii au început să poarte războaiele cruciate, pentru ca în Constantinople să pună împărat catolic de viță latină, au încercat toate, pe toată lumea ortodoxă să o facă catolică, și dacă nu pot, să extirpeze pe ortodocși.

Papii acest spirit l-au insuflat și regilor din Ungaria, și pentru aceasta ortodocșii — sub nume de Greci, schismatici — au fost persecutați.

Papa Innocențiu III la 1204 provoacă pe episcopul din Oradea-Mare, ca să viziteze mănăstirile grecești (adecă de legea grecească) din Ungaria, și să cerceteze dacă din aceste mănăstiri se poate forma o singură episcopie catolică, supusă scaunului apostolic (Hurmuzaki, No. 30, p. 39). Nici n'a trecut mult timp și papa Honoriu III, la 1218, întărește luarea în posesiune a mănăstirilor din mai multe locuri, iar în Ungaria luarea în posesiune a mănăstirii Sfântului Dimitrie a Grecilor (adecă de legea resăriteană), lângă râul Sava, apoi biserica Sfântului Atanasie cu casele Grecilor, și apoi mai la fiecare mănăstire se înșiră bunurile și realitățile ei ocupate (H. Nr. 46, p. 61).

Papa Grigorie IX, în 1234, a trimis pe Iacob, episcopul din Preneste, ca legat apostolic la regele Ungariei, ca să lățească catholicismul în Ungaria, și atunci Bela, principele de coroană, înaintea lui Iacob depune jurământul următor: «Noi Bela, înaintea legatului apostolic și a altora am jurat pe sfânta evanghelie a lui Dumnezeu, că din țerile supuse jurisdicțiunii noastre, și cari în viitor ni se vor face supuse, pe toți ereticii și *alți creștini*, cari părăsind credința creștinătății au trecut la superstițiile Ismaeliților și Jidovilor, cu ori ce nume se vor numi și pe *falșii creștini* din țerile noastre, cu bună credință ne vom îndemna, ca după puterile noastre să-i *stărpim*. Și pe aceia cari în țara noastră sunt neascultători bisericii romane, după ritul fiecărei națiuni, care (rit) să nu fie în contra credinței catolice, îi vom mână ca să asculte de biserica romană (H., No. 120, p. 161).

La 1279 Ladislav IV Cumanul depune jurământul înaintea lui Filip legatul Papei și a tuturor prelaților, că regele va rămâne în religiuinea catolică, că pe toți ereticii îi va scoate afară din țară și pe Cumani (acuma și Valahi) îi va face creștini catolici (H. No. 341, pag. 421). Papa Nicolae III tot în 1279 ocărăște pe Ladislav IV că nu și-a ținut jurământul și *invită clerul și poporul, ca să alunge pe schismatici afară din țară* (H., No. 346, p. 430). Aceasta se repetă (H., No. 347, p. 435). Dar la anul 1280, Elisabeta regina, mama lui Ladislav IV, înaintea lui Filip, legatului apostolic, promite și ea că toate statutele și decretetele aduse și aprobate de papi le va împlini în contra hereticilor, ori sub ce nume ar fi aceștia (H., No. 349, p. 480). Iată starea ortodocșilor!

2. *Catolicismul și Cavalerii teutonici față de regele și de Ungaria.*

În Alba-Iulia eră episcopul catolic cu jurisdicțiune bisericească peste toată Transilvania și astfel și peste Cavalerii teutonici din țara Bârsei, dar ei și Papa și-au dat truda, ca Cavalerii teutonici să fie numai sub jurisdicțiunea bisericească a Papei.

Papa Honoriu III în 1223 autorizează pe arhiepiscopul din Agria, ca să numească un protopop pentru Cavalerii teutonici din țara Bârsei și dacă poporul catolic se va înmulți în ținutul acesta, va concede și un episcop (H. Nr. 58, p. 80). Astfel Papa pe episcopul catolic din Transilvania l-a pus la o parte. Tot Papa Honoriu III în 1223 scrie episcopului din Transilvania, că Cavalerii teutoni au început a se așeza în țara Bârsei și în Transalpina (Ultra montes nivium, adecă peste Carpați în Valahia nordică) și *fiindcă țerile acestea au să fie supuse numai pontificalui roman*, de acum înainte episcopul din Alba-Iulia să nu-și mai aroage nici un drept de jurisdicțiune asupra clerului și poporului din ținuturile acestea (H., Nr. 60, p. 82). Și apoi Papa tot în acel an scrie arhiepiscopului din Strigon, că orice sentințe aduse de episcopul din Alba-Iulia cu privință la țara Bârsei să le declare de nimicite (H., Nr. 61, p. 83). Papa Honoriu III în 1224 scrie Cavalerilor teutonici, că *Papa țara Bârsei și țara Transalpină le-a luat în posesiunea Scaunului Apostolic*, și poporul de aci va avea, ca semn de recunoașterea acestui domeniu, să plătească pe an câte două mărci de aur, una Pontificalui și alta Cavalerilor teutonici (H., Nr. 63, p. 85). Dar ca să nu fie îndoială despre intențiunile sale, Papa tot în anul 1224 a scris prelaților din Ungaria, că *Papa a luat în posesiunea și proprietatea Scaunului Apostolic*

țara Bârsei și țara Transalpina și din această cauză prelații Ungariei să nu molesteze pe Cavalerii teutonici, nici pe locuitorii acestor țeri, cari au să fie supuși numai Pontificelui Roman (H., Nr. 64, p. 87), și pentru aceasta Papa încă în acel an numește un protopop catolic peste țara Bârsei și țara Transalpină (H., Nr. 65, p. 88). Și atunci Papa încunoștințează și poporul din aceste țeri, ca să fie supus numai Scaunului Apostolic, și le-a numit un Protopop, de care să asculte ca de păstorul lor sufletesc (H., Nr. 66, p. 88).

E natural că regele Andreiu II la 1225 s'a mâniat pe Cavalerii teutonici și i-a scos din țara Bârsei și din Transalpina. Dar s'a mâniat și episcopul din Alba-Iulia și tot clerul catolic din Ungaria și Transilvania, pentru că Cavalerii teutonici au oferit Papei țara Bârsei și Transalpina. S'a început o luptă între Papa, care cerea ca regele toate să le restituie Cavalerilor teutonici, și între regele care nu vroia să restituie, și regele se plânge Papei, că Cavalerii teutonici au ocupat mai mult decât le-a dat prin bule și diplome. Și regele a năvălit cu oaste în contra Cavalerilor în țara Bârsei și în Transalpina și i-a scos din ținuturile acelea (H., Nr. 68, p. 90, și Nr. 69, p. 91). În urmăre Cavalerii teutonici în 1225 au părăsit țara Bârsei și Transalpina, și s'a mutat în Prusia, unde în 1226 au început a fondă Statul Prusiei (1).

Cavalerii abia în 1222 au căpătat drepturi mari, și curând s'au scos de sub jurisdicțiunea bisericească a patriei și țara Bârsei și Transalpina au închinat'o Papei cu drept de suveranitate. Andreiu II s'a temut că Papa aci la Carpați își face un imperiu mare papal spre paguba Ungariei, sau țineste chiar și spre supunerea ei sub Papa.

3. *Catolicismul în Transalpina (Cumania respectiv Valahia).*

Însă la anul 1217 Papa Honoriu III autorizează pe episcopul Cumanilor, să poată rescumpără dijmele (H., Nr. 45, p. 60). Se vede că episcopia eră de mult organizată, căci Papa Honoriu III în 1218 autorizează pe arhiepiscopul din Caloccea să cerceteze și decidă neînțelegerile între canonicii episcopiei Cumanilor, din cauză că canonicii au jurat ca să țină masă comună (H. Nr. 48, p. 65) și tot în acel an, canonicii se roagă de Papa să le permită, ca dijmele acelei episcopii să le împartă între sine. (H. Nr. 49, p. 65). Papa Grigorie IX la anul 1227 numește pe arhiepiscopul din Strigon legat apostolic, îl trimite în țara

(1) În arhivul lor trebuie să fie multe documente pentru anii 1213—1225.

Cumanilor ca să predice, să boteze și să înființeze biserici, să institue preoți și episcop (Nr. 77., p. 102) și apoi Papa în anul 1228 înștiințează pe călugării din Ungaria, că arhiepiscopul din Strigon, ca legat al Papei, a numit pe Theodoric episcop al Cumanilor și-i sfătuește să lucreze împreună pentru convertirea Cumanilor (Nr. 82, p. 107). Theodoric episcopul Cumanilor sfătuește pe Secuții din Ardeal, ca să nu se supere pentru înființarea episcopiei Cumanilor, fiindcă în una și aceeași biserică pot să se întrunească Secuții, Cumanii și Olachii (Românii) (Nr. 84, p. 108) (1).

Papa Grigorie IX, în 1229, scrie episcopului din Cumania, că de aci încolo are să fie supus numai Pontificelui roman, și Papa scrie și Cumanilor, cari s'au făcut creștini, că-i primește sub protecțiunea sa cu persoanele și cu averile lor. (No. 87, 112, și Nr. 88, 112). La 1234 Papa confirmă limitele diecesei Cumanilor după cum au fost stabilite de arhiepiscopul din Strigon și aproabă toate dispozițiunile în privința bisericii acestei provincii (Nr. 103 p. 130). Tot la 1234 Papa scrie lui Bela, principelui de coroană al Ungariei, că în episcopia Cumanilor se află niște popoare, cari se numesc Valati (adecă Valahi, Români), și fiindcă aceștia primesc tainele dela niște episcopi de ritul grecesc, Papa spune că a invitat pe episcopul Cumanilor, ca să numească pe seama Valatilor (Românilor) un Episcop catolic, dar din națiunea Românilor (Nr. 105, p. 132).

Cred că e destul pentru a ilustra împrejurările până în acest timp. În acest mod se vede, că catolicismul a început în Transalpină (Cumania, Valahia) înainte de emigrarea din Făgăraș și de descălcarearea lui Negru Vodă, și aceste deslușiri ne vor da multă orientare.

4. *Țara Transalpină.*

Ce țară a fost Transalpină ne poate orienta numai bula aureă a lui Andreiu II din 1222, dată Cavalerilor teutonici.

Andreiu zice: și dela marginea Almajului, de cealaltă parte, meta merge până la izvorul apei ce se numește Bursa și de aci peste Carpați progesează (meta) până la Dunăre.

Izvoarele Bârsei ies din muntele La Ciurma, de către apus spre răsarit, apoi ca râu curge pe lângă Zernești, etc. Dela izvoarele Bârsei linia peste Carpați e dela Piatra-Craiului departe spre apus, iar în Valahia ar cădea dela Dâmbovița și dela Câmpulung departe

(1) Aceasta-i data primă, ce am aflat-o eu, că se face pomenire de Vlachi, cum Români din Valahia sunt numiți la Unguri.

spre apus, iar mai târziu, după istorie linia Transalpinei la apus a fost râul Olt, granița dela miază-zi a fost Dunărea, iar cea dela răsărit a putut fi râul Siret.

Astfel Andreiu II în 1222 a dăruit Cavalerilor teutonici o parte de țară și preste Carpați, adecă din Valahia.

Papa Honoriu III în 1224 scrie Cavalerilor teutoni, că a luat în posesiunea sa țara Bârsei și Transalpina, anume: praefatam terram in jus et proprietatem beati Petri suscepimus (numita țeară am luat-o în dreptul și proprietatea fericitului sfânt Petru) și acea țară are să rămână pentru timpurile vecnice sub protecțiunea specială și apărarea Scaunului Apostolic (H., Nr. 63, p. 85). Astfel aflăm că Papa față de regele Ungariei s'a făcut pe sine suveranul țerii dincolo de munții cu neauă (Transalpina). Dar după ce Andreiu II pe Cavalerii teutonici în 1225 i-a scos din țara Bârsei și Transalpina, e evident că Andreiu II în teritoriul ce au ocupat Cavalerii — zicând că pentru regat au ocupat — și-a susținut suveranitatea sa.

Aci am finit cu deslușirile istorice ale emigrării Românilor din țara Făgărașului și ale puterii și influenței catolicismului asupra sorții Românilor; — acum cu Negru Vodă să trec și eu peste Carpați.

V.

NEGRU VODĂ.

Tradiția despre Negru Vodă, cum se află în cronicile române, nu o mai descriu — presupun că toți trebuie să o știe — ci împărtășesc o altă tradiție.

1. *Tradiția despre Negru Vodă la călugării Franciscani din Câmpulung.*

Francisc Iosef Sulzer, care a scris o carte (1) de însemnătate despre Valahia și Moldavia, a întrebat pe Francisc Bonaventura Andreiu, guardianul (egumenul) Franciscanilor din mănăstirea catolică din Câmpulung, că ce știe despre Negru Vodă, și guardianul în 4 Fevr. 1779 a răspuns lui Sulzer (tomul III, p. 632) următoarele: «Așă dară despre privilegiile catolicilor de aci, mai ales ale acelor din Câmpulung altă memorie nu se află decât despre *prin-*

(1) *Geschichte des transalpinischen Daciens (der Walachei, Moldau und Bassarabien)*, III tomuri, 1781 -1782.

cipele Negru Vodă, care de soție și-a căpătat o contesă, purceasă din Transilvania și *născută catolică*, cu numele Margareta. Acel Negru, ca schismatic, cu călugării schismatici a zidit mănăstirea ce de fapt se află și azi (1779) în Câmpulung; iar soția catolică fiind, nu departe de mănăstire, pentru monahale (călugărițe) a zidit o altă mănăstire (catolică) a cărei îngrijire în cele spirituale a avut-o capelanul numitei princese, cu numele părintele Gabriel, care a venit din cetatea numită Kiprovacz a provinciei Bulgaria, și de acolo din partea ministrului sau provincialului a fost destinat pentru principesa. Negru Vodă cu principesa sa Margareta, în patria aceasta petrecătoarea lui, domnind, și după ce catolicii de aici cu părintele Gabriel din Kiprovacz, cetatea Bulgariei, au sosit la Câmpulung, Negru Vodă, la rugarea principesei, pe catolici i-a dăruit cu privilegiile cele mai mari și ei au zidit o biserică în numitul Kloster (claustrum) și unde Sfinția Voastră (Sulzer eră preot) ați văzut trunchiul uscat al arborelui cândva miraculos. Trecând puțin timp, catolicii în orașul Câmpulung întru atâta s'au înmulțit, încât cu numărul foarte mare au întrecut pe Valahii schismatici și încât și judecătorii (judices) au fost din acel număr catolic, până la rășboiul ultim ce l-a avut țara noastră cu Turcii, — totdeauna au fost aleși din catolici. După prezisul rășboiului, o pestis (ciumă) crudă a infectat orașul Câmpulung și atunci catolicii pentru înjuria aceasta s'au împrăștiat, privilegiile ce le-au avut dela Negru Vodă le-au pierdut și nici până azi nu le-au mai căpătat. Următorii principii au poruncit ca de acuma în Câmpulung judecătorii să se aleagă din schismatici, cari pe săracii catolici neîncetat și în mod de mirat i-au persecutat cu tributele și robotele cele mai grele, de trei ori mai mari decât cele puse pe schismatici, din care cauză mai mulți din catolici au trecut la schismă, totuș puțini rămânând și catolici. Ai întrebat și despre aceia ce se țin de religiuinea luterană (Sașii), dar vei ști că ei în Transilvania au fost catolici. Și aceia (adecă Sașii catolici) cari știind măiestria mecanică, la sprijinirea princese Margareta, a moartei evlavioase, au fost introduși în Câmpulung, Târgoviște și Râmnic, pentru cari, după înmulțirea lor, biserica așa numită Kloster (Claustrum) nu a mai fost comodă și nu i-a mai putut încăpea pe toți; pentru aceasta cu ajutorul zisei principese, principele Negru Vodă acel loc — unde acuma se află biserica noastră — cu bunăvoința grațioasă a aceluiaș principe a fost declarat de local catolicilor.

Pentru aceasta, după ce catolicii și-au zidit biserica, pentru părintele (paroh) au zidit și o căscioară lângă biserică. Totuș, cu trecerea unui lung interval al timpului, adecă după ce pe munții înalți de neauă (Carpați) a înflorit olivul păcii, părintele Mozes al provinciei noastre, al Bulgariei, adunând milă dela evlavioși, în acel loc unde prin Sașii catolici a fost acea căscioară edificată pentru paroh, conventul a ridicat-o la o formă cu două etajuri, precum Sfântia Voastră (adecă Sulzer), când în anul trecut ați fost în Câmpulung, ați văzut-o cu ochii proprii, acei Saxoni, zic, erau cu consensul lor înscrși în privilegiile catolicilor purcezători din Kiprovacz, din Bulgaria, cari după moartea principelui Negru Vodă și a principesei Margarita, văzând în patrie (Valahia) unele conturbări și batjocoriri și neînțelegerea boierilor, cei mai mulți (Sași) catolici s'au reîntors în Transilvania, și din posteritatea lor de fapt se află încă aci, cari azi mărturisesc profesiunea luterană tot în acel loc.

Așă ne povestește guardianul Franciscanilor din Câmpulung. Să însemnăm că guardianul zice: Niegru Vodă.

Sulzer (tom. III, pag. 631) face observațiunea, că papii au putut fi buni bucuroși, că pe Franciscanii lui, aduși în Valahia, principele Negru Vodă i-a suferit aci (1).

2. Radu Negru în Câmpulung.

Am zis la început că Negru e poreclă de familie, și că Radu e nume de botez; am zis că Negru cu ai săi au trecut prin pasul Törzburg, deadreptul spre Câmpulung și că aci au descălecat. Să-l urmărim.

Dimitrie Frunzescu, în *Dictionarul topografic și statistic al României* (2), ne spune: Câmpulung e comună urbană în județul Muscel, lângă pâraul numit Câmpulung. Acest oraș este cel dintâiu unde a descălecat Radul Negru, când dela Făgăraș trecu pe la anul 1215. În acest oraș se află o biserică zidită la 1215 de Radu Negru Vodă, întâiul domnitor al Românilor, precum dovedește inscripțiunea aflătoare deasupra bisericii; adică la anul 1635 Mateiu Basarab a zidit-o din nou tot cu acele pietri, înzestrând-o cu moșii. Clopotnița

(1) Franciscanii s'au numit și fratres minores și Minoriti, ordinul prin și azi în ființă de călugări cerșetori. Ordinul e tare vechiu; ca reformator al ordinului apare Giovanni Bernandone, născut la anul 1182; și Dominicanii au fost călugări cerșetori. În Italia la 1211 încep călătoriile de misiune. Nu știu venit-au deodată cu Negru Vodă, ori mai târziu.

(2) Tipărit în București la 1872.

acestei biserici e o zidire gigantică având o înălțime de 20 și o lățime de 6 stânjeni, e zidită de cărămidă solidă și lucrată cu artă.

În curtea acestei biserici se află un paraclis și alte multe clădiri reparate și susținute în bună stare.

În *Enciclopedia română*, se repetă că în Câmpulung, unde a fost odinioară reședința domnească, e mănăstirea fondată de Radu Negru și, la 1636, restaurată de Mateiu Basarab. Mai este aci mănăstirea catolică, numită Bărăția (1). Aci e un pensionat de fete și o școală de fete și de băieți condusă de preoții catolici dela Bărăție. În comună se află și un muzeu, numit Negru Vodă.

Dimitrie Onciul (2) ne spune: Vechea biserică din Câmpulung surpându-se la anul 1628, a fost prin Mateiu Basarab restaurată la anul 1636, și în inscripțiunea pusă după restaurare se află: Domn creștin (Mateiu Basarab) în Țara-Românească și întru moșia lui, care este dintru Ungaria descălecată; el zice că biserica s'a început și s'a zidit și s'a sfârșit de bătrânul și prea milostivul creștin «Radul Negru Voevod, carele a fost din început descăletoare Țerii-Românești și din început a fost zidită această sfântă dumnezească biserică, când a fost cursul anilor dela Adam 6723 (= 1215)».

Tot Dimitrie Onciul (l. c., pag. 185) ne spune: După notele ce am luat fiind acolo (în mănăstirea din Câmpulung (în August 1893, în corul bisericii, pe peretele din apus, se află două imagini cu chipuri de domni: una reprezintă pe vechii ctitori: Marele Radul Negru Voevod, întâiul dela descăletoare Domn al Țerii-Românești; A doua reprezintă pe noii ctitori, Mateiu Basarab și pe Doamna Elena.

Dimitrie Onciul ne mai spune (pag. 177): Acest domn Basarab (!) se găsește cu doamna Margareta (la Șincai Marghita) în pomelnicul mănăstirii din Câmpulung. Am să observ că guardianul ne-a spus, că pe soția lui Radu Negru a chemat-o Margareta, și că Radul Negru nu-i viță de Basarabi; mai departe în Fotino (II, pag. 4) ni se spune, că soția lui Radu Negru a fost catolică și că mai târziu s'a boțezat. Astfel a putut fi pusă în pomelnic.

Mateiu Basarab și oamenii lui au știut ce pun în inscripțiune. Iată aci Radul Negru la anul 1215 în Câmpulung.

3. Radul Negru și mănăstirea dela Argeș.

Între poeziile lui Vasile Alecsandri se află legenda «Mănăstirea Argeșului», (pag. 169).

(1) Bărăția, cuvânt unguresc din barăt: 1) călugăr adică frater, farat=barăt, 2) amic.
(2) *Originile principatelor române*. București 1899, pag. 112, nota 4.

Poporul care a făcut legenda nu minte. Baladele Românilor sunt făcute din tradițiuni istorice sau deadreptul din istorie. Poporul nu minte.

E trist că mulți cronicari, când n'au date istorice, umplu istoria cu combinațiuni fantastice.

În legendă se zice: Pe Argeș în jos, Negru Vodă trece, să aleagă n vale loc de mânăstire, și Negru Voda zice: Aci aleg eu loc de mânăstire, etc. Alecsandri la pag. 192 într'o notă ne spune părerea sa. Radul Negru Voevod domniă dincolo de Carpați peste Amlaș și Făgăraș; ridicatu-s'a de acolo cu toată casa lui și mult norod pogrându-se pe apa Dâmboviței a început a face o țară nouă. Întăiu a făcut orașul Câmpulung, unde a ridicat o biserică înaltă și frumoasă, apoi a descălecat la Argeș, unde și-a pus scaunul domniei, zidind curți de piatră și case domnești și o biserică mare.

Dimitrie Frunzescu (în dicționarul citat) zice: Argeș, comună urbană, a fost a doua reședință domnească a lui Radu Negru între anii 1244—1264, unde zidi o curte domnească, o biserică de piatră, pe lângă care azi se văd și alte ruini: Curtea de Argeș. Frunzescu a uitat că la Câmpulung pe Radu Negru l-a pus în anul 1215 și în locul său voi arată că anii 1244—1264 sunt imposibili.

Enciclopedia română citează pe Frunzescu, apoi adaugă: Azi în Argeș se află șapte biserici; una e biserică domnească cu hramul sfânta Filotea. Aceasta se zice a fi zidită de Radu Negru. La marginea estică a orașului pe o înălțime se văd încă ruinele unei capele catolice, zidită de Radu Negru pentru doamna sa care eră catolică, ceva mai la nord este vestita mânăstire a Argeșului. Biserica episcopală a mânăstirii Curtea de Argeș, cel mai frumos monument arhitectonic al României, s'a zidit de Neagoe Vodă Basarab pe temelăa unei alte biserici mai vechi, pe la 1528. Acea temelie purcedeă dela Radul Negru.

4. *Dar numele Negru sau Radu Negru s'a susținut în numirile de localități cu deosebire din Nordul Valahiei.* Să urmăim după Frunzescu.

Negru Vodă a fost cetate în județul Argeș, plaiul Loviștea, lângă râul Argeș, ce se presupune a fi a Domnului cu acest nume. Zidurile ei se văd și azi. Engel, (p. 148) zice: Dela Câmpulung spre Nord, spre Törzburg (ung. Törösvár) cale de două ore, este o cetate veche numită Cetatea lui Negru Vodă. Negru Vodă, pichet de graniță spre Transilvania, mai sus de cetatea cu asemenea numire. Negru Vodă, schit în județul Vlașca.

La Frunzescu se află nume de localități Radu Negru. Radu Negru, cetate în județul Argeș, zidită de Radu Negru pe la anul 1215, pe o stâncă înaltă, lângă râul Dâmbovița. Ruinele i se văd și azi. Aci Dâmbovița trece foarte lin peste două stânci ce sunt sub muntele cetății.

Poporul, dacă nu ar fi avut în gândul său istoria, ori o bază istorică, nu ar fi dat aceste numiri localităților înșirate. Poporul nu minte. Aci se potrivește, ca să ne provocăm la inscripțiunea familiei Monea, gravată de Ioan Monea la anul 1728 pe piatra pusă la casa sa din Vânăția inferioară. Inscripțiunea originală e în limba latină (1) dar eu voi arăta-o numai în traducere:

A trăit Grigorie Venetus la anul 1185. Genealogia autentică monastică. Grigorie Venetus tesaurariariu (vistier) al Voivodului Negru. De carele a fost dăruit cu patru văi, cu păduri și cu câmpuri, etc. Fiindcă Negru Vodă a început a domni la 1215, Grigorie Venetus (ori dela Vânăț ori dela Vânăția inferioară din țara Făgărașului) a putut trăi pe la 1185 (sau doară atunci s'a născut), pentru că dela 1185 până la 1215 sunt numai 30 de ani, și astfel Grigorie Venetus în anul 1215 a putut fi vistierul (un fel de ministru de finanțe) al lui Negru Vodă.

Acum se poate face socoteala și cu inscripțiunea aceasta, și acum se poate pricepe ce înțeles are (2).

VI.

DESCĂLECAT-A NEGRU VODĂ LA ANUL 1215, ORI LA ANUL 1241, ORI LA ANUL 1290 ?

Cronicele românești și unii istorici și azi încep istoria Valahiei sau a României de regulă cu Negru Vodă, dar unii îl pun la anul 1241, alții la anul 1290.

Slabe cronice sau istorii sunt acelea cari începutul unui domnitor îl pun în trei epoce. Numai o dată poate fi adevărată, celelalte două, ca să zic puțin, sunt niște erori, dar mari.

Până acuma am dovedit că Negru Vodă, ori Radu Negru Vodă a început a domni la 1215. Voiu mai dovedi.

(1) *Fragmente istorice despre boierii din țara Făgărașului*, de Ioan Cavaler de Pușcariu. Sibiu 1907, pag. 10.

(2) Se mai află numele Radu Negru în Ardeal și anume în 13 Ianuarie 1383 într'o împăcăciune dintre orașul și scaunul Sibiu și reprezentanții Sibiului și se numește: Nîger Radul, un reprezentant. Zimmerman și Werner, tom. II, pag. 566.

1. *Istoricul Engel pune începutul domniei lui Negru Vodă la anul 1215.*

Engel (1), pe care unii istorici din Ardeal îl numesc «preavestitul Engel», a scris în limba nemțească istoria Moldovei și a Valahiei. Eu voi traduce numai din acele ce se referă la Negru Vodă și la motivele lui pentru începutul la 1215.

Spre acest scop, adică spre întemeierea Valahiei, din districtul Făgărașului numărul cel mai mare al Valahilor, sub un duce care s'a chemat Niger ori Negruvod, a pornit cu familiile și ale sale către mează zi peste Alpi (Carpați), mărginași Barciei noastre (2), pe la începutul secolului XII și acolo a dat începutul orașului Câmpulung, etc. (p. 56).

Se zice că primul scaun al lui în Valahia a fost stabilit în Câmpulung și după câțiva ani reședința și-au stabilit-o lângă râul Argeș, la piciorul munților ce despart Valahia de Transilvania, și unde (în Argeș) a ridicat și biserica în care a fost îngropat (p. 63). Iar popoarele cari au pornit cu el (cu Negru) s'au întins de parte, până la râul Siret, în altă parte până la Olt și în jos la Dunăre și a edificat cetăți.

Din acel timp, *provincia Transalpină* (o parte cuprinsă din Valahia) *a început a se numi Ungro-Vlahia*, pentru că Valahii, cari erau sub protecțiunea Ungariei, s'au încopciat cu Valahii din Transalpina și s'a făcut un stat și o *Politie* (p. 93).

Radu Negru a avut în titlul său: Domnul întregii Ungro-Vlahiei și duce de Amlaș și de Făgăraș.

Analele vechi și cronografiile Valahiei se văd a greși cu 75 de ani, când ele, fără de nici un fundament, începutul principatului Valahiei îl pun la anul 1290 (în loc de 1215), și dela 1290 încep șirul principilor. Dar începutul adevărat și sigur se dovedește din inscripțiunea dela Câmpulung, în care se zice că Radu Negru întâiul principe la 1215 a zidit mănăstirea. Dar se află principii, cari nu sunt înșirați în analele valahice, și cari se descoperă din cronicile Ungurilor și ale Sârbilor, anume din răsboaiele ce le-au avut acești principii. Din eroarea acelor 75 de ani s'a întâmplat eroarea cu principii nepuși în seria principilor.

(1) *Geschichte der Moldau und Walachei*, de Iohan Cristian von Engel. Halle 1804. De aici la unii Români se numește scriitorul dela Halle.

(2) Barcia la Români, de aici numele Barcian; la Unguri Baresaság a fost Burzenland, la Români Țara-Bârsei; dela Bârsa e numele Bârsan.

Pentru aceasta eu (Engel) pun pe Radu Negru, primul voevod, la anul 1215. Și Radu Negru a îngrijit ca după moartea sa să i se pună o statuie de piatră a chipului său, care s'a așezat în depozitarul acestei Biserici, unde s'a îngropat (cap. 44, p. 95) (1).

Valahii din Ardeal, din partea episcopului ardelean catolic (din Alba-Iulia), a Sașilor și a altora, nu au fost priviți cu ochi buni și pentru aceasta Valahii au trecut peste Alpi (Carpați) și s'au așezat pe lângă țărniul stâng al Oltului. Radu Negru, care mai înainte a fost Knăz (emir) adică cnez al Românilor din Amlaș și Făgăraș și care acum la Câmpulung a zidit un oraș și la râul Argeș a zidit o reședință cu ziduri și pardosită, dându-i același nume (p. 147).

2. *Descălecarea lui Radu Negru pusă la anul 1241.*

Fotino (2) ne povestește că: Bissing istoricul zice, că colonizarea Românilor sau a Vlahilor a venit din Ardeal având de căpetenie pe Radu Negru Basarab în anul 1200. Cronologia mănăstirii Câmpulung, pe care a edificat-o Domnul acesta, pomenește descălecarea la anul 1215. Dar după Letopiseț se vede că venirea lui Radu Negru a urmat pe la 1290. Dar (la p. 118), istoria Ungariei zice, că în anul 1241 au venit 500 de mii de Schiți (Mongoli, Tătari) sub comanda numitului Batu-Chan, au jăfuit Rusia, Polonia și s'au scoborit în Ungaria. Se deduce dar din această nemincinoasă istorie, că Negru pe la 1241 și-a mutat tronul din Transilvania în țara muntenească și nu mai înainte sau mai pe urmă. Fotino, ca să fie consecvent (tom. II, p. 4), începe istoria Valahiei cu Radu Vodă I Negru Basarab la anul 1241 și zice că a trăit până la 1264 și adaugă că Negru, *profitând* de ocaziunea venirii Mongolilor, pe la 1241 s'a ridicat cu toată casa sa, etc.

Tătarii întru adevăr la 1241 au năvălit în Transilvania pe două părți, pe la Rodna și prin țara Bârsei, adică pe la Brașov (Hurm. I, No. 144, p. 188). Dar Tătarii au grăbit în Ungaria, și nu s'au dus în țara Făgărașului ca să păfuge pe Români peste Carpați. Emigrările popoarelor se întâmplă totdeauna din cauze interne ale țării respective. Astfel Radu Negru nu a putut descăleca la 1241.

3. *Descălecarea lui Negru Vodă se pune la 1290.*

În *Istoria Țerii Românești* (3) se zice: Iar când a fost cursul ani-

(1) În decursul cetirii acestui discurs d-l Toilescu face observarea că statuia lui Radu Negru azi se află în Muzeul de anticități din București.

(2) *Istoria generală a Daciei* de Dionisie Fotino, tradusă de Gheorghe Sion, tom. I, p. 116.

(3) *Istoria Țerii Românești*, manuscris găsit în Chișineu, tipărit de Gheorghe Ioanid în București, II, pag. 2. Se numește și Cronica anonimă.

lor 6798 (adecă 1290), fiind în țara ungurească un Voevod ce l-au chiebat Radu Negru Voevod și herțog pre Almaș și Făgăraș, rădicatu-s'a de acolo cu toată casa lui și cu mulțime de noroadе, Români, papistași, Sași de tot felul de oameni, pogorîndu-se pre apa Dâmboviței, început-a a face țară nouă. Intâiu a făcut orașul ce-i zic Câmpulung. Și zice că Radu Negru a domnit 24 de ani, dela 1290 până la 1314.

Dar istoria aceasta nu spune nici o cauză, pentru ce a ieșit Radu Negru din Ardeal?

Ion V. Rusu în cartea sa (2) încearcă a aduce cauza religiunii ca motiv pentru emigrarea lui Radu Negru și anume: Pe la 1289, (1290?) pierdù Transilvania una parte din vechii locuitori, anumit dintre Români din țara Oltului. Papa Nicolae IV publicând expedițiune cruciată asupra Cumanilor, Românilor și altor păgâni, ba chiar și asupra regelui Ladislau (1272—1290) fiindcă părtiniă pe Români (?), așa o parte dintr'înșii, anumit din ținutul Făgărașului și al Almașului cu ducele Radu Negru trecù preste munți în Dacia australă. Radu își așeză scaunul de domnie mai intâiu în Câmpulung, etc. și apoi, fără ca să mai citez, la unii istorici Români se află că pe la 1290 ar fi fost niște turburări între Români, și atunci au emigrat.

Papa Nicolae IV în 1290 a scris Voevodului din Transilvania, ca să-i dea ajutor în contra schismaticilor (ortodocșilor) și păgânilor. Dar nu se află nici un act de siluirea Românilor din partea Voevodului Transilvaniei. Mai departe Papa Nicolae IV în 1291 dojenește pe arhiepiscopul din Caloceă, că nu i-a raportat dacă au încetat turburările schismaticilor din Ungaria, de pe când domniă regele Vladislau? (Hurm. Nr. 401, pag. 497 și Nr. 411, p. 509). Dar cine a studiat documentul din urmă, a aflat că e vorba despre schismaticii din Ungaria, anume din diecesa Calocei între Dunăre și Tisa, și nu de schismaticii Români din țara Făgărașului. Astfel după documente istorice, Români din țara Făgărașului nu au avut nici o cauză, nici un îndemn, ca la anul 1290 să emigreze și să descalece la Câmpulung.

Din contră, la anul 1290 începe o epocă bună, favorabilă pentru Români din Ardeal. Incepe a domni Andreiu III, 1290 — 1301, și acesta chiar în anul 1290 a început a schimbă spre bine soartea Românilor din Ardeal. Regele a convocat o congregațiune (unii

(2) *Compendiu de Istoria Transilvaniei*. Sibiu 1864, pag. 133.

ii zic dietă) din nobilii Saxoni, Secui și *Olachi* (Români) din părțile Transilvaniei în Alba-Iulia, unde au fost adunați și prelații și baronii țerii. Aci Ugrin s'a plâns că pe nedrept i s'a înstrăinat posesiunea Fogros (Făgăraș) și Zumboshety (Sămbăta) și, la rugarea lui Ugrin, congregațiunea i-a dat îndărăt posesiunile, pentru că și părinții lui le-au folosit (Hurm. No. 412, pag. 510).

Nu mai spun aci pe aceia cari au scris, că Ugrin s'a așezat în stăpânirea ducatului Făgărașului.

4. *Confuziunea cea mare în șirul domnitorilor din Valahia (Țara-Românească).*

Nu știu cum să numesc această confuziune, dar e ridiculă în istoria unui popor.

La Fotino: 1. Radu Vodă I Negru 1241—1264; 2. Mihaiu I 1264—1283; 3. Dan fiul lui Radu 1283—1298; 4. Ștefan I Maitul 1298—1325; 5. Ion Basarab 1325—1340; 6. Vladislau I 1340—1345; 7. Alexandru I 1345—1356; 8. Nicolae I 1356—1366; 9. Radu II Negru 1366—1376.

În manuscrisul din Chișineu (edițiunea Ioanid): 1. Radu Negru 1290—1314; 2. Mihail 1314—1333; 3. Dan 1333—1356; 4. Alexandru 1356—1382; 5. Mircea I 1382—1411; 6. Vlad Țepeș 1411—1426; 7. Vladislav 1426—1440; 8. Radu II 1444—1459.

După Dimitrie Onciul: 1) Asaneștii 1186—1241; 2) Seneslau 1241—1247; 3) Lytuan (confundat cu Negrul Vodă (?)) 1247—1279; 4) Bărbat 1279—1290; 5) Tugomir 1290—1310; 6) Ion (confundat cu Negru Vodă (?)) 1310—1338; 7) Nicolae Alexandru 1338—1364; 8) Vladislav I 1364—1372; 9) Radul I Negru (confundat cu Negru Vodă (?)) 1373—1384.

Aș mai putea să aduc și pe alți scriitori istorici cu alt șir de domnitori în Valahia, dar nu vreau să arăt confuziuni și mai mari. Atâta mai ating numai, că unii scriitori zic că Radu II a existat, și ce ar fi făcut acesta, din confuziune istorică se atribue lui Negru Vodă sau Radu Negru Vodă I, care ar fi numai o figură de legendă, de tradițiune. Nu pot să înșir aci și să precizez astfel de combinațiuni cari, după cele ce eu le-am arătat, nu au nici o rațiune istorică.

VII.

VOEVOZII ROMÂNI ÎNTRE CARPAȚII NORDICI ȘI DUNARE ȘI ÎNTRE OLT ȘI CARPAȚII DELA APUS, ADICĂ ÎN ȚARA SEVERINULUI.

În cele de mai sus am arătat că Transalpinul eră între Carpații nordici și Dunăre și între Olt și Siret. Aceasta a fost Ungro-Vlahia, aceasta a fost țara lui Negru Vodă sau Radu Negru Vodă la 1215. Posibil că în această țară au fost ici coala și voievozi de ținuturi și că pe aceștia Negru Vodă i-a învins sau că voievozii i s'au închinat lui. Dar nu e adevărat că Basarabii de pe la Craiova, din țara Severinului s'au închinat lui Negru Vodă.

Precum Cavalerii teutoni în țara Bârsei au avut un punct strategic, ca să ocupe Valahia, adică Transalpina, așa papii și regii Ungariei și-au pus alt punct strategic la Severin, ca de aci să ocupe Valahia, ce ei o numiau țara Severinului, descrisă mai sus cu hotarele ei, adică între Carpații nordici și Dunăre și între Carpații dela Apus și Olt (anume Oltenia de mai târziu sau Valahia-mică).

În 1237 Papa Grigorie IX autorizează pe călugării predicatori, veniți din Ungaria ca predicatori în țara Severinului să întoarcă pe popor la credința catolică (Hurmuzaki, I, Nr. 113, p. 153). Tot în acel an și acel Papă autorizează pe călugării (monahii) predicatori să sfințească veșmintele preoțești și cimitirele (H. Nr. 117, p. 154). Se vede că Papa a pregătit terenul, pentru că la anul 1238 concede regelui Bela IV să *încorporeze țara Severinului la vreun episcopat din Ungaria* (H. Nr. 132, pag. 175), iar Bela IV la anul 1239 zice către Papa că în țara Severinului mulțimea poporului (firește catolic) a crescut și încă nu sunt supuși la nici o diecesă, dar să ne împuternicească ca să-i spunem unei diecese după plăcerea noastră (H. No. 140, p. 182).

Nu sunt documente (cel puțin până acuma) că Bela IV când a fost în țara Severinului și-a încorporat-o, dar după documentele următoare a fost în Oltenia, pe unii voievozi i-a îndatorat la tribute și regele dispune de ei ca de țara sa. Bela IV a domnit dela 1235 până la 1270 (1).

(1) Rudolf Honigberger, *Zur Geschichte des Deutschtums in Rumänien*. Bukarest 1909, pag. 8, zice: După reîntoarcerea Tătarilor în Asia, Ungaria și-a luat din nou suveranitatea sa asupra Cumaniei. În deosebi e de însemnat aci chemarea ordinului Ioaniților. În anul 1247 Bela IV a dăruit Ordinului teutonist dela Severin, ceea ce Bela IV prin lupta dela Vidin încă la 1230 a cucerit pentru Ungaria (în acest timp Bela eră încă principe de coroană, dar coregent cu Andreiu II).

Bela IV în a patra nonă a lui Iunie, anul 1247, dă o diplomă lui Rembaldo, perceptor Hospitalis Ierusalimitani și fraților lui și dăruiește țara Severinului. Această diplomă separat nu se află, dar papa Inocențiu IV aduce o diplomă în 13 Calende 1251 și în această publică diploma lui Bela IV și în favoarea Ioaniților o întărește.

Documentul acesta de mare însemnătate pentru istoria Valahiei se află la Hurmuzaki (No. 193, pag. 249). Pe scurt să spun ceva. În această diplomă se amintește de chinezatele lui Ion și Farcaș până la râul Olt, de chinezatul lui Lyniey Vodă, ce l-a lăsat Românilor, apoi se amintește de țara Lytua unde la 1285 stăpâniă Lythean (care atunci purtă războiu cu regele Ladislau IV și-l bate pe regele), apoi regele Bela dela râul Olt și Alpii Ultrasilvani (Carpații ardeleni) toată Cumania o dăruiește Ioaniților, afară de țara voivodului Szeneslai de peste Olt (2).

Deci Oltenia începând dela 1215 și încă și după 1285, nu s'a ținut de Ungro-Vlahia lui Negru, și un timp nici de a următorilor lui și astfel voevozii aflați în Oltenia nu se pot înșiră între următorii lui Negru Vodă.

Te prinde groaza, când cetești câtă încâlcitură s'a făcut cu țara Severinului, umplând istoria cu combinațiuni fără de baze istorice.

VIII.

REZULTATE ISTORICE.

Aflu necesare unele repețiri în consonanță cu împrejurările desvelite, ici colea constatări și ici colea explicări.

1. Filipi (la locul citat) a zis că Cavalerii teutonici teritoriul căpătat dela rege l-au colonizat cu Flandri și Sași și că teritoriul cuprins de ei a avut o întindere de 40 — 45 de mile pătrate. Acest teritoriu la venirea lor a fost locuit numai de Români și de puțini Biseni. Aceasta s'a dovedit nu numai prin documentele citate aci, ci se poate dovedi încă prin multe alte documente. Astfel Români prin Cavalerii teutonici au fost strămlorați pe un teritoriu așa de mare, ba în unele locuri au fost scoși din casele și pământurile lor sau folosite de ei, și au fost siliți să emigreze, căci teritoriul pe care locuiau Români trebuia pentru coloniile Cavalerilor teu-

(2) Vezi Hurmuzaki, I, No. 346, pag. 454; No. 347, pag. 457; No. 389, pag. 483.

tonici, una din catastrofele cele mai mari din viața popoarelor. E natural că Românii au emigrat acolo, unde au știut frați de un sânge și de o credință, și că ei cu Negru Vodă în frunte au descălecat la anul 1215 în Transalpina, și dovezile ce le-am adus ade-seori hotărâsc anul 1215 pentru descălecarea. Câți vor fi emigrat nu se poate combina, dar de bună seamă foarte mulți. Emigrarea s'a întâmplat cu deosebire prin pasul Branului adică Törzburg, care a fost calea la Câmpulung, și mai târziu încă mulți ardeleni s'au strecurat prin Carpați, pe pământul nou, pe pământul făgăduinței.

2. Radu Negru a apărut mai întâiu sub numele de polecră Negru, cum e datina mai în toate cazurile, și numai când a pășit — așa zicând — oficios, s'au numit și cu numele de botez. Radu Negru de bună samă a fost un bărbat de frunte în Făgăraș și din o familie aleasă. A trebuit să aibă o inteligență mai rară și o avuție destul de mare, căci mulțimea numai din asemenea cauze l-a ales căpetenie și i-a fost credincioasă. Verisimil că și Radu Negru însuș a fost păfugat din averea sa, căci nu se poate presupune ca el fără de nici o cauză să-și părăsască bunurile și țara sa. El numai pe drum ori în Câmpulung a putut fi ales Vodă sau Principe în Transalpina sau în Ungro-Vlahia.

3. Ce demnitate putea să aibă Radu Negru în Făgăraș înainte de descălecarea? Înainte și după acel timp, Românii din Ungaria și din Ardeal aveau chinezate și ici colea voivodate mici, peste câteva comune. Nu se află nimic, de unde să știm că Radu Negru a fost chinez ori voevod în Făgăraș; dar Engel (partea VII) zice anume că Radu Negru a fost un Knöz (chinez, cnez) al Românilor. Nu e posibil, nici verisimil, ca Radu Negru înainte de descălecarea să fi fost «Duce de Făgăraș și de Amlaș», căci până la Radu Negru acest titlu nu a fost în uz în Făgăraș, nici chiar pentru Unguri. Încât dacă în titulatura lui Radu Negru se află că el a fost «Herțog (Duce) de Făgăraș și Amlaș», acest titlu l-a căpătat din bunavoința regelui Andreiu II, fiindcă regele a devenit suveranul Ungro-Vlahiei și al lui Radu Negru. Și încât și după Radu Negru unii domnitori din Valahia au căpătat asemenea titulaturi dela regii Ungariei, acei domnitori sau au fost vazali favoriți, sau au fost aliați ori amici cu regii respectivi.

4. Radu Negru din Făgăraș a descălecat în țara «Ultra montes nivium» (dincolo de munții cu neaună), cum s'a numit Transalpina (Valahia de lângă munți) sau Ungro-Vlahia. Aceasta eră dăruită Cavalerilor teutonici și cucerită de ei pentru Regatul Ungariei. In-

tr'o inscripțiune Radu Negru se zice pe sine Domn al Ungro-Vlahiei (unii au tradus: Domn a toată Țara-Românească, ceea ce pentru acel timp e o minciună). Ungro-Vlahia a fost Transalpina. După cele arătate mai sus, Ungro-Vlahia are înțelesul de: Valahia ungu-rească sau a Ungariei. În documentele contimporane ungurești numirea Ungro-Vlahia la Unguri nu se află, această numire au scornit-o, respectiv au folosit'o numai cronicile românești, încă și mai târziu și domnitorii, cari nu au priceput ce ziceau.

5. La Transalpina am descris teritoriul ei. Acuma dacă cercetăm în Fotino că ce țară a fost Ungro-Vlahia, apoi el (tom. II, p. 5) ne spune: Iară poporul care venise cu dânsul (Negru) din Carpați s'a răspândit în toate părțile până la Dunăre și din Olt până în Siret. Asemenea cronicarul Anonim (manuscrisul tipărit de Ioanid, tom. II, p. 2) zice: Iară noroadele ce pogorise cu dânsul (Negru) s'au întins pre sub podgorie ajungând până la apa Siretului și până la Brăila; iară alții s'au întors în jos peste tot locul de au făcut orașe și sate până la marginea Dunării. Iată aci e teritorul Transalpinei, al Ungro-Vlahiei și anume al țerii lui Radu Negru Vodă. Toate se lămuresc așa de frumos, și din toate se poate scoate adevărul istoric, ce nu-l mai poate întunecă nici fantazia unor istorici.

6. Andreiu II pe la 1214 — 1216 a început să se pregătească de un războiu cruciat, ca să rescumpere pământul sfânt. În 1217—1218 a purtat războiu în Palestina, dar fără de rezultat și s'a întors îndărăt. Când s'a reîntors, a aflat că Cavalerii teutoni și dincoace și dincolo de Carpați au cuprins teritorii mai multe decât le-a permis; dar catolicismul și Cavalerii teutonici au mijlocit ca Andreiu II să facă donațiuni Cavalerilor teutonici teritoriile cuprinse, și astfel acestea să le legitimeze cu bula aureă din 1222. Dar fiindcă Cavalerii s'au declarat bisericeste independenți de episcopul Ardealului și s'au supus Scaunului Apostolic, mai departe fiindcă Cavalerii au închinat țara Bârsei și Transalpina (Ungro-Vlahia) Papei ca unui suveran, Andreiu II la anul 1225 a scos cu armata pe Cavaleri din țara Bârsei și Transalpina. Fiindcă regele a zis că ceea ce Cavalerii cuceresc e pentru regatul Ungariei, Andreiu firește că s'a pus în posesiunea Transalpinei și a luat-o sub suveranitatea sa.

Până când (până la 1225) Cavalerii a ținut Transalpina și după ce regele a luat-o în posesiune, catolicismul a avut influența cea mai mare asupra Transalpinei. Politica regelui a trebuit să fie cu bunăvoință către Negru Vodă, ori l-a considerat pe el de vazal, ori

l-a primit în amicitia sa și, precum zice Engel: și dacă Radu Negru nu va sprijini catolicismul, cel puțin să-l tolereze. Radu dar nu fără motiv politic a zidit biserica catolică pentru soția sa Margareta, și nu fără cauză politică a căpătat titlul de Duce de Amlaș și Făgăraș, pe care regii Ungariei l-au dat și altor domnitori după aceea, și aceștia nu cu arma au căutat să-l câștige.

Dar în lume nici un rău e ca să nu aibă și parte bună. Din trista emigrare a Românilor din Făgăraș s'a născut principatul Valahiei și acuma Valahia ar putea zice: «In dureri m'a născut pre mine maica mea (Transilvania).»

La Paști în 1909.

A D A U S.

Las să urmeze identificarea numirilor locale din documente cu cele de azi:

Almagia și Almage azi ung. Halmágy, la Sași Almagen, Almeag, Halmagen, Halmeag; în mapa din 1532 a lui Honterus e Halmegn. Zace la râul Olt în comitatul Nagyökülö, pretura Köhalom, posta din urmă Șărcaia. Peste Olt în față stă Vânăția, Paren (după mape).

Alt e râul Olt.

Arpas, râu în țara Făgărașului, pe lângă Arpașul de jos, curge în Olt.

Bodzau, Bozau, Vosau dela râul Tatrang spre răsărit; numirea purcede dela numele râului Buzău, care aci își are izvoarele sale.

Borza în documente și Burza, Boza, Bosa e râul ce la Sași se numește Burzen, la Români Bârșa; de aci Burzenland sau țara Bârsei, Terra Borza.

Cruceburg, Crucpurg, Kruczburg, Kreuzburg, o cetate lângă râul Tatrang, din sus de Tartlau în față cu Nyén, azi se mai numește Kretzbirg, Kirzbirg la popor.

Egerpatak, pe lângă râul Arpas, nu i se poate da de urmă. Este un Egerpatak în comitatul Hâromszék, dar departe de Făgăraș și de țara Bârsei.

Kerch și Kercs, Kerz, rom. Cârța, în țara Făgărașului, mănăstire lângă apa Kerch, Kerts, etc., ce la apusul orașului curge în Olt,

Negebik, cuvânt ungiuresc, înseamnă fag mare.

Nicolai azi Miklosvár, rom. Cosba, lângă Olt, din jos de Agostonfalva.

Noilgiant se pune lângă Galt de lângă Olt, din sus de Almagiu; Galt la unguri Ugra. Peste Olt în față zace Heviz.

Tatrang, râul vechiu s'a numit Tortillon.

Timiș, râu, în documente se află și Tinis, Tirniz, ungurește azi e Tömos.

Tartelave, și Tertiton, Tertillon, Tortillon, azi râul Tatrang, la granița răsăriteană a țerii Bârsei. Azi se mai numește și Tuörtel, iar un oraș aproape Tartlau.

CUPRINSUL.

	Pag.
Introducere	1
I. Cavalerii teutonici și chemarea lor în Ardeal	2
II. Donațiunile făcute de către Andreiu II regele Ungariei în favoarea Cavalerilor teutonici	4
1. la anul 1211	»
2. la anul 1212	5
3. la anul 1222	»
4. la anul 1223	6
III. Ocupațiunile nelegiuite făcute de Cavalerii teutonici mai târziu fură legitimate prin Regele Andreiu II	7
IV. Influența catolicismului asupra sorții schismaticilor, adică a Românilor ortodocși	10
1. Starea religiei ortodoxe în Ardeal	»
2. Catolicismul și Cavalerii teutonici față de Regele și de Ungaria	11
3. Catolicismul în Transalpină (Cumania respectiv Valahia)	12
4. Țara Transalpină	13
V. Negru Vodă	14
1. Tradiția despre Negru Vodă la călugării Franciscani din Câmpulung	»
2. Radu Negru în Câmpulung	16
3. Radu Negru și mănăstirea dela Argeș	17
VI. Descălecat-a Negru Vodă la anul 1215, ori la anul 1241, ori la anul 1290?	19
1. Istoricul Engel pune începerea domniei lui Negru Vodă la anul 1215	20
2. Descălecare a lui Radu Negru pusă la anul 1241	21
3. Descălecare a lui Negru Vodă se pune la 1290	»
4. Confuziunea cea mare în șirul domnitorilor din Valahia	23
VII. Voevozii români între Carpații nordici și Dunăre și între Olt și Carpații dela apus, adică: în țara Severinului (Oltenia)	24
VIII. Rezultate istorice	25
Aadaș: identificarea numirilor locale din documente cu cele de azi	28

Piatra de mormânt aflătoare în Muzeul Național de Antichități și adusă de la Biserica domnească din Curtea de Argeș.

Analele Academiei Române.

L. B.

	Despre Cnejii Români, de <i>I. Bogdan</i>	—,40
	Din viața romană: Podoabele, toaleta și petrecherile unei elegante, de <i>Ion Kalinderu</i>	—,50
	Un hrisov al lui Mircea cel Bătrân din 10 Iunie 1415, de <i>Ioan Bogdan</i>	—,20
	Ilirii, Macedo-Români și Albanezii. Disertațiune istorică, de <i>Dr. Atanasie M. Marienescu</i>	—,60
	Episcopia Strehaiei în anii 1673—1688. Notă istorică, de <i>I. Biannu</i>	—,20
	Nicopole 1396—1877—1902. — Cuvântare rostită de CAROL I, Regele României.	
	Din viața romană: Societatea înaltă pe vremea lui Pliniu cel tânăr, de <i>Ion Kalinderu</i>	1.—
	Biserica și podul din Borzești, precum și o ochire relativă la bisericile zidite de Ștefan cel Mare, de <i>Dr. C. I. Istrati</i>	2.—
Tom. XXVII.	—Desbaterile Academiei în 1904—5.	8.—
»	XXVII.— <i>Memoriile Secțiunii Istorice</i>	4.—
	Ștefan cel Mare, Mihaiu Viteazul și Mitropolia Ardealului, de <i>N. Iorga</i>	—,40
	Românii din Bosnia și Herțegovina în trecut și în prezent, de <i>Isidor Ieșan</i>	—,30
	Câtevă manuscripte și documente din țară și din străinătate relative la istoria Românilor de <i>N. Iorga</i>	—,20
	Vieța lui Alexandru Vodă Callimachi, Domn al Moldovei, cu prilejul descoperirii testamentului său, de <i>N. Iorga</i>	—,20
	Indreptări și întregiri la istoria Românilor după acte descoperite în arhivele săsești. I. Brașovul, de <i>N. Iorga</i>	—,50
	Bărbații culti greci și români și profesorii din Academile de Iași și București din epoca zisă fanariotă (1650—1821), de <i>C. Erbiceanu</i>	—,50
	Nichifor dascălul, exarh patriarhal, și legăturile lui cu țerile noastre (1580—1599), de <i>N. Iorga</i>	—,20
	Datele cronicelor moldovenești asupra anilor de domnie ai lui Alexandru cel Bun, de <i>Dimitre Onciul</i>	—,30
	Contribuțiuni la biografiile unora din cronicarii moldoveni, de <i>I. Tanoviceanu</i> . (Cu 1 tabelă.)	—,30
	Despre Ungurii și Episcopii catolice din Moldova, de <i>Radu Rosetti</i>	—,80
	Vieța și Domnia lui Barbu Dimitrie Știrbei, Domn al Țerii-Românești (1849—1856). Memoriul I, de <i>N. Iorga</i>	—,30
»	XXVIII.—Desbaterile Academiei în 1905—6.	5.—
»	XXVIII.— <i>Memoriile Secțiunii Istorice</i>	6.—
	Vieța și Domnia lui Barbu Dimitrie Știrbei, Domn al Țerii-Românești (1849—1856). Memoriul II, de <i>N. Iorga</i>	1,60
	Cronica Bohotinului, de <i>Radu Rosetti</i>	1,60
	Noțiunea valorii în istorie, de <i>A. D. Xenopol</i>	—,30
	Din Nichita Acominatos Honiatul, traducere a părților privitoare la Istoria Asanizilor, cu introducere și index, de <i>Gheorghe Murnu</i>	1,20
	Note genealogice și biografice despre familiile Buhuș și Rosetti, foști proprietari ai moșiei Bohotinul, de <i>Radu Rosetti</i>	—,40
	Câtevă manuscripte și documente din țară și străinătate relative la istoria Românilor, de <i>N. Iorga</i>	—,30
	Cauzalitatea în succesiune, de <i>A. D. Xenopol</i>	—,50
	Originele partidului național în România, de <i>A. D. Xenopol</i>	—,20
»	XXIX.—Desbaterile Academiei în 1906—7.	6.—
»	XXIX.— <i>Memoriile Secțiunii Istorice</i>	8.—
	Cronica Vascanilor (Județul Suceava), de <i>Radu Rosetti</i>	1,50
	Despre originea și transformările clasei stăpânitoare din Moldova, de <i>Radu Rosetti</i>	—,70
	Un boier oltean la Karlsbad în 1796—1797: călătoria lui Barbu Știrbei în apus, de <i>N. Iorga</i>	—,20
	Congresul pentru Proprietatea literară și artistică, de <i>A. D. Xenopol</i>	—,20
	Câtevă fărâme din corespondența lui Alexandru Vodă Ghica, Domn și Caimacam al Țerii-Românești, de <i>N. Iorga</i>	—,20
	Congresul sociologic din Londra și organizarea militară a școalelor în România, de <i>A. D. Xenopol</i>	0,30
	Despre censura în Moldova. I. Inființarea censurii de guvernul provizor rus și funcționarea ei sub acel regim, 1828—1834, de <i>Radu Rosetti</i>	—,40
	— II. Censura sub Mihaiu Sturdza, 1834—1849, de <i>Radu Rosetti</i>	1,50
	— III. Censura cărților evrești în Moldova sub domniile regulamentare, de <i>Radu Rosetti</i>	—,60
	Neconștiutul în istorie, de <i>A. D. Xenopol</i>	—,30
	Evoluția în istorie, de <i>A. D. Xenopol</i>	—,30
	Tradiția istorică în cheștiunea originilor române, de <i>Dimitre Onciul</i>	—,20
	Două Zamfire, domnițe române din secolul XVI, trecute în Transilvania, de <i>Ioan Pușcariu</i>	—,30

Analele Academiei Române

	L. B.
Câteva observațiuni asupra îndatoririlor militare ale Cnejilor și boierilor moldoveni în secolii XIV și XV, de <i>I. Bogdan</i>	--,30
Contribuții la istoria Moldovei între anii 1448—1458, de <i>I. Bogdan</i> .	--,30
Evangelistiile dela Homor și Voroneț din 1473 și 1550, de <i>I. Bogdan</i>	1.—
<i>Tom. XXX.</i> —Desbaterile Academiei în 1907—8.	5.—
* <i>XXX.</i> — <i>Memoriile Secțiunii Istorice</i>	6.—
Despre censura în Moldova. IV. Censura sub Grigorie Ghica și desființarea ei, de <i>Radu Rosetti</i>	1.—
Cetatea Neamțului dela podul Dâmboviței în Muscel, de <i>I. Pușcariu</i> .	--,20
Notiță despre monetele lui Petru Mușat, de <i>Nicolae Docan</i>	1.—
Lupta între Drăculești și Dănești, de <i>A. D. Xenopol</i>	1.—
Contribuțiuni la studiul cronicelor moldovene (Nicolae Costin, Tudosie Dubău, Vasile Dămian), de <i>Const. Giurescu</i>	--,40
Inscripțiile dela Cetatea-Albă și stăpânirea Moldovei asupra ei, de <i>I. Bogdan</i>	1.—
Documentul Răzenilor din 1484 și organizarea armatei moldovene în sec. XV, de <i>I. Bogdan</i>	1.—
<i>Indice alfabetic al volumelor din Anale pentru 1898—1908</i>	2.—
<i>Tom. XXXI.</i> —Desbaterile Academiei în 1908—9	(Sub presă.)
* <i>XXXI.</i> — <i>Memoriile Secțiunii Istorice</i>	(Sub presă.)
Patruzeci și doi de ani de domnie a Regelui Carol I, de <i>D. Sturdza</i> .	--,20
Un proces de sacrilegiu la 1836 în Moldova, de <i>Radu Rosetti</i>	--,50
Letopisețul lui Azarie, de <i>I. Bogdan</i>	1,60
Cum se căutau moșiile în Moldova la începutul veacului XIX. Condica de răfueală a Hatmanului Răducanu Roset cu vechilii lui pe anii 1798—1812, de <i>Radu Rosetti</i>	1,50
Originile asiro-chaldeene ale greutăților romane, de <i>Mihail C. Sutu</i> .	--,20
Arhiva senatorilor din Chișinău și ocupațiunea rusească dela 1806—1812. I. Cauzele războiului. Inceputul ocupației, de <i>Radu Rosetti</i>	2.—